

תקות מנחם

גיליון מס'
179

יו"ל לקראת ש"פ ויצא – י"א כסלו
ה' תהא שנת עליון

על סיומי הרמב"ם

תדפיס מהספר "תקות מנחם" (ח"ג) שיו"ל בעז"ה על סיומי
הרמב"ם ע"פ - ב"קו" - שיחות והוראות כ"ק אד"ש מה"מ
מאת הרב יקותיאל מנחם שיחי ראפ

ע"פ ההוראה שקיבלתי מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו, להדפיס ולפרסם הדברים הנאמרים בעז"ה בסיומי הרמב"ם,
להראות ולהוכיח הנראה לעני"ד בדרך אפשר, הקשר שבין שיעורי הרמב"ם לפרשה והתאריך שבהם נלמדו,
הנני מוציא לאור עלון זה לכבוד שבת קודש.

ואבקש מהקוראים שיעירוני בהערותיהם, ותודה מראש!

לחיות עם הזמן!

ספר הקרבנות – ב'

מחזור כ"ח שנה כ"ו

בעז"ה יום א' פרשת ויצא ה' כסלו ה' תהא שנת עליון
סיום הלכות בכורות והתחלת הלכות שגגות

את בכורתי לקח, והנה עתה לקח ברכתני". היינו שענין
הברכה קשור עם הבכורה כי הברכה המיוחדת מיועדת
לבכור.

והצ"צ ב"אור התורה"⁵ במאמרים עה"פ⁶: "קדש לי
כל בכור", כותב באריכות ומקשר בין המילה "בכורתי"
והמילה "ברכתני" שהן אותן האותיות, וגם בשורש שלהן
הן אותן האותיות בר"ך ובכ"ר, ומבאר ענין שורשים אלו
(השווי והשינוי) ברוחניות ובפנימיות הענינים.

הפרשת וקדושת הבכורים

ב. ואפשר לשאול מה הקשר של ענין בכור אדם
בכורות יעקב ועשו, להלכות בכורות שמדובר שם על
קרבן הבכורות מן הבהמה?! (שלכן הלכות אלו כתובים
בספר הקרבנות?!).
והמענה הוא פשוט;

את הלכות בכורות הרמב"ם מתחיל דווקא בדין בכור
אדם; בהלכה הראשונה כותב הרמב"ם⁷: "מצות עשה
להפריש כל פטר רחם הזכרים בין באדם בין בהמה
טהורה בין ממין חמור בין שהיו שלמין בין שהיו
טריפות, וכולן לכהנים". ובהלכה ב' כותב "בכור אדם
ובכור חמור נפדים ופדיונם לכהנים, בכור בהמה טהורה
נשחט בעזרה כשאר קדשים קלים, זורקין דמו ומקטיר
אימוריו, כמו שבארנו במעשה הקרבנות וכו'". ואח"כ
מאריך הרמב"ם בכל דיני קרבנות בכור בהמה טהורה.

בכורת יעקב

א. את רוב הלכות בכורות למדו בפרשת תולדות, ואת
הפרק האחרון מסיימים ביום א' דפרשת ויצא, וי"ל
הקשר;
הפעם הראשונה שמדובר בתורה על ענין הבכורות
והבכורה, היא בפרשת תולדות; בקשר לבכורה אצל
יעקב ועשו, שהבכורה היתה של עשו, ואח"כ יוימכור את
בכורתו ליעקב¹.

ובעצם ענין הבכורה היתה אצל שניהם; כפי שרש"י
אומר בתחילת הפרשה עה"פ²: "ואחרי כן יצא אחיו וידו
אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב", אומר רש"י, וז"ל:
"שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין³ היה
אוחז בו לעכבו; יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן
השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן בה שתי
אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה,
והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר
באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון,
ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה,
ויפטור את רחמה ויטול את הבכורה מן הדין".

ובהמשך לענין זה שיעקב קנה את הבכורה מעשו, לקח
ממנו אח"כ בצדק את הברכות, שע"כ גם מדובר בפרשת
תולדות שיצחק רצה לברך את עשו בגלל בכורתו. ואח"כ
אמר עשו⁴: "הכי קרא שמו יעקב, ויעקבני זה פעמים,

¹ כה, לג.

² פסי כו.

³ ב"ר, פסי"ג, ה'.

⁴ פסי לו.

⁵ ח"א עמי של, שלו.

⁶ בא, יג, ב.

⁷ פ"א ה"א.

אבל **לכל לראש** כותב הרמב"ם על קדושת והפרשת
ופדיון בכור אדם.

וגם במנין המצוות שבכורת כותב הרמב"ם במצווה
א': "להפריש בכורות", שהכוונה היא לא רק לבכור
בהמה, אלא גם לבכור אדם. וכנ"ל בפרשתנו **בפעם**
הראשונה מדובר על ענין בכור אדם.

"סדר פדיון הבן"

ג. [ובענין הפרשת הבכורות יש לעיין מהו גדר הפרשת
בכור אדם, כי הרי הוא לא הקדש ולא עובר לכהן?
]בבכור בהמה יש דין שמלבד שהיא קדושה מצד עצמה
צריך גם האדם להקדישה כמש"כ הרמב"ם בהלכה ד':
"מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה, ויאמר: הרי זה
קודש, שנאמר⁸: '(כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאנך
הזכר) **תקדיש** לה' אלוקיך', ואם לא הקדישו – הרי זה
מתקדש מאליו וקדושתו מרחם היא", אבל מהו הגדר
של הפרשת בכור אדם?

ואולי עפ"י אפשר לבאר מה שבתחילת "סדר פדיון
הבן" שכתוב בסידור מביא האב את הבכור לפני הכהן
ואומר לו: "אשתי הישראלית ילדה לי בן זה הבכור", כי
לכאורה למה הגדה זו נהיית חלק מסדר הפדיון (כי
לכאורה זה רק ענין של הודעה טכנית ולא ענין תוכני)?
ואולי ע"פ השאלה הנ"ל נוכל לבאר שאמירה זו היא
גדר של "**הפרשת הבכור**", ואחרי זה בא הסדר של
הפדיון.

עבודת הבכורות

ד. ועפ"י שהדין הראשון של הלכות בכורות מדבר בדין
קדושת בכור אדם, מתאים הקשר לפרשה שרצה יעקב
ליקח מעשו קדושה זו, וכמו שאומר רש"י עה"פ⁹:
"מכרה כיום את בכורתך לי", ואומר רש"י (ע"פ
חז"ל¹⁰): "לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע
זה כדאי שיקריב להקב"ה". היינו שרצה יעקב להעביר
את קדושת הבכורה אליו.

בכורתי – ברכתי

ה. ואת המאמרים עה"פ הנ"ל "קדש לי כל בכור"
באוה"ת פ"י בא¹¹ **מתחיל** הצ"צ עם הפסוק הנ"ל
מפרשתנו "הנה כתיב את בכורתי לקח, והנה עתה לקח

ברכתי", ומאריך בענין זה שהן אותן האותיות ומהות
הדרגות שלהן, ומביא¹² הזוהר מפרשת תולדות¹³, וז"ל:
"דבכורתי וברכתי מילה חדא הוא, וזהו ויעקבני זה
פעמים, דהאי זה מיותר הוא, אלא מילה **חדא** הוא,
בכורתי אהדר (ליה זימנא אחרא) **לברכתי** כו". ובזוהר
דף ק"ס סע"א כותב: "בכורתי ולבתר ברכתי שירותא
וסופא **בחדא**".

וכותב הלאה הצ"צ¹⁴: "ולכן יעקב לקח ברכתו, והיינו
ע"י שמתחילה לקח בכורתו, וכמו שאמר יעקב "אנכי
עשו בכורך, וכמ"ש במד"ר תולדות (פס"ז) א"ר לוי כו'
כיון שאמר את בכורתי לקח, יאות ברכתי וכו'". ומאריך
לבאר זאת בפנימיות הענינים, למה הי' צריך ליקח את
שניהם, ושכורתי הוא בחי' גבוה יותר מבחינת ברכתי
(וענין בכור הוא מבחי' **הכתר**¹⁵), וענין הברכה נמשך ע"י
תורה ומצוות, והבכורה ע"י עבודת התשובה הנעלית.

בכורת ראובן

ו. ענין הבכורה מתבטא גם בפרשת **ויצא**, (שביום א'
ויצא מסיימים את הלכות בכורות); בפרשת ויצא נולד
ראובן שהי' בכור יעקב ו**פטור רחם** של לאה, ואח"כ
מדובר על לידת יוסף שהי' **פטור רחם** של רחל.

וגם אצל יוסף מוצאים ענין הקשור בדין הבכורה שהי'
בכור של רחל, כפי שחז"ל אומרים בירושלמי¹⁶ שפדיון
הבן בחמש סלעים הוא "לפי שמכרו בכורה של רחל
בעשרים כסף יהיה כל אחד ואחד פודה את בנו בעשרים
כסף (שהן חמש שקלים)", והרי בדין זה מתחיל הרמב"ם
את הלכות בכורות.

וראובן הי' לו דין בכור כמ"ש בפרשת וישלח עה"פ¹⁷:
"בני לאה **בכור יעקב ראובן** וגו'" ואומר רש"י¹⁸: "בכור
לנחלה¹⁹ בכור לעבודה, בכור למנין ולא ניתנה בכורה
ליוסף (כשחטא ראובן) אלא לענין השבטים, שנעשה
לשני שבטים".

ואצל ראובן התבטא ענין הבכורה במלואו ותוקפו, כי
היה הטיפה **הראשונה** ממש של יעקב אבינו, וכמו

¹² עי' שלא, שלז.

¹³ זח"א, דף קמא, א.

¹⁴ ריש עי' שלח.

¹⁵ עי' שלט מהפרדס ערך בכור.

¹⁶ ירושלמי שקלים פ"ב סה"ג, וכי"ה בב"ר פ"י וישב (פפ"ד, יח) עה"פ. ומובא

בלקו"ש ח"כ עי' 185.

¹⁷ לה, כג.

¹⁸ ע"פ הבי"ר פפ"ב, יא.

¹⁹ ומפרש ה"מתנות כהונה" על ה'מדרש רבה': ליטול פי שנים בנכסי יעקב,

וליטול חלק ראשון בארץ.

⁸ ראה טו, יט.

⁹ פסוק ל"א.

¹⁰ זבחים קיב, ב. בכורות ד, ב. ב"ר פס"ג יג. במד"ר פ"ד, ח. פ"ב, ז.

¹¹ עי' של, שלז.

שאומר רש"י עה"פ בפרשת ויחי²⁰ בברכת יעקב: "ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני", ואומר ע"ז רש"י: "היא²¹ טיפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו".
ז. בהלכות בכורות מדובר ע"ד קרבן מעשר בהמה, ובפרשת ויצא נאמר: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

"תקות" חוט השני

סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם לפרשת השבוע ולתאריך.

- א. בפרשת תולדות לראשונה מדובר ע"ד בכור אדם, שיעקב לקח מעשו הבכורה.
- ב. הלכות בכורות מתחילים בדין מפרשת בכור אדם.
- ג. יעקב הבכור כי נולד מטיפה ראשונה.
- ד. הברכה קיבל כי קנה הבכורה – בכורתי – ברכת.
- ה. בפרשת ויצא – ראובן בכור יעקב מלאה, ויוסף מרחל, וממכירתו לומדים דין פדיון הבן הבכור בחמש שקלים.
- ו. בהלכות בכורות – מעשר בהמה.
- ז. בפרשת ויצא – עשר אעשרנו לך.

בעז"ה

יום ו' עש"ק ויצא חג הגאולה י' כסלו

הי' תהא שנת עליון

סיכום הלכות שגגות והתחלת הלכות מחוסרי כפרה וסיכום הלכות מחוסרי כפרה והתחלת הלכות תמורה ביום הש"ק פרשת ויצא י"א כסלו

הקרבנות אחרי התשובה

א. התוכן של הלכות שגגות ושל הלכות מחוסרי כפרה הוא ענין התשובה; שכשהאדם עושה תשובה מביא את קרבנות החטאת והאשמות ומתכפר לו, כי הרי בלי תשובה אי אפשר להביא קרבן שזהו"ע "השב מידיעתו" והרי גם השוגג צריך כפרה שלכן צריך קרבן.
ויש עוד הכרח שמדובר בהלכות אלה שעשה תשובה, כי אחרת יש שאלה בכמה קרבנות אשם המובאים בהלכות שגגות שבאים גם על מזיד (אשם שפחה חרופה,

אשם גזלות, ואשם נזיר שמביא קרבן גם אם נטמא במזיד); והרי יש כלל שאין מביאים קרבן (ואין הקרבן מכפר) רק אם חטא בשוגג?

ומבאר זאת הצ"צ באוה"ת (יום הכיפורים²² ומובא ג"כ בלקו"ש²³) שכדי להביא קרבן צריך קודם לעשות תשובה כנ"ל ותשובה אפילו בדרגה הנמוכה הופכת הזדונות לשגגות²⁴, א"כ כל מי שמביא קרבן הוא כבר במצב של "שגגות". ועפ"ז תתורץ גם שאלתנו, איך קורא הרמב"ם להלכות אלה שגגות, הרי חלק מקרבנות האשם באים גם על מזיד?

ולפי הנ"ל המענה הוא פשוט; כי מכיון שכשמביא הקרבן כבר עשה תשובה, שהופכת את הזדונות לשגגות, לכן הקרבן תמיד הוא במצב של שגגות וזהו השם שנותן לזה הרמב"ם, הלכות "שגגות".

[וע"ד הצחות ופרפראות; "שגגות" – עם הכולל – גימטריא "תשובה"] (ועיין מה שכתבנו בזה בספרינו "תקות-מנחם" ח"א וח"ב ובהוספות לחלק א' עמוד 2 מס' 18.

ושבתי בשלום אל בית אבי

ב. ע"פ הנ"ל שקרבנות השגגות (וכן קרבנות מחוסרי כפרה) הם ענין התשובה, יובן הקשר לפרשת ויצא; בפרשת ויצא אנחנו לומדים על שליחות יעקב לחרן על מנת לברר בירורים שם ולהעלותם לקדושה שזהו"ע התשובה.

כמש"כ ע"ז בחסידות על פרשה זו בתורה אור ובאוה"ת ובשיחות²⁵ ובמאמרי²⁶ אד"ש שזוהי עבודת התשובה שהופכת הזדונות לשגגות, ובדרגה הגבוהה יותר הופכת את הזדונות לזכויות.

וזהו מש"כ²⁷: "ושבתי בשלום אל בית אבי", שזהו"ע "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם"²⁸.

וזהו ענין וילך חרנה, שע"י עבודת הבירורים והתשובה והמשכה הופכים את ה"חרון אף של עולם", מאותיות "חרן" – לאותיות רנה, שהח' נהפך לה', וכמו ההבדל בין האותיות במילה חמץ למילה מצה, שבשניהם האותיות מ' צ', אלא שבחמץ – ח', ובמצה – ה', שהח' פתוח רק

²² עי' איתקני"ז-ח.

²³ ח"ד, עי' 1152 העי' 12.

²⁴ יומא פו, ב.

²⁵ שיחת ש"פ ויצא ספה"ש תשמ"ח עי' 119.

²⁶ ד"ה "ושבתי בשלום אל בית אבי", מוצש"ק ויצא היתש"ח.

²⁷ כח, כא.

²⁸ ברכות לד, ב. סנהדרין צט, א.

²⁰ מט, ג. [להעיר שברכות יעקב כתובים בפרק מט, ועליו נאמר לפני פטירתו (מח, א): "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה", ומבואר בחסידות ש"חולה" (בכתיב מלא בו) – בגימטריא מט, היינו שמי שמגיע לשלימות הקדושה מ"ט שערים וחסר לו שער הנו"ן, הוא חולה ומשתוקק להשיגו כמש"נ "חולת אהבה" בגלל שחסר לו לשלימות, ששלימות זו כתובה אצל משה רבינו שהסתלק בהר נבו – נ"ו (עם הסתלקותו) וגם אצל משה ברך כל השבטים לפני מותו.
²¹ תנחומא ט. ב"ר צח, ד. צט, ו. יבמות עו, א. תרגום יוב"ע.

מלמטה ע"ד הנאמר "לפתח חטאת רובץ"²⁹, שאין עלי למעלה, אבל במצה – ה' מורה שע"י התשובה יש עלי מלמטה למעלה, וזהו הרמז בפתגם "חמץ בפסח במשהו"; היינו הפתח הקטן בה' של המצה – שמורה על עליית התשובה.

ואפ"ל שזהו הרמז בשם הפרשה והמילה הראשונה; "ויצא", היינו היציאה ממעמדו ומצבו, למצב של בעל תשובה.

ואפ"ל "יצא" – גימטריא – 101, היינו העליה מהעולם (10X10) ללמעלה מסדר ההשתלשלות ע"י התשובה.

וכן כתוב בחסידות ש"צאן" שבוזה היה כל עבודת יעקב בבית לבן, רמז ל**יצאה** והתעלות ממצב גשמי וחומרי למצב של רוחניות והתקרבות לה' (ע"ד "צאנה וראינה") והיינו ע"י עבודת התשובה שהיא יציאה וקפיצה ללמעלה מהעולם.

ג. גם בפרשת תולדות מרומזת עבודת **התשובה** (והתחילו הלכות אלה למחרת ש"פ תולדות); כפי שכתבנו בסיום הקודם על הלכות בכורות מ"ש באוה"ת שע"י **התשובה** יכולים לקבל **הבכורה**.

"תקות" חוט השני"

סיכום הקשר של ההלכה ברמב"ם לפרשת השבוע ולתאריך.

- א. **הקרבת ספרים אחרי שעשו תשובה, וגם הזדונות נהפכו לשגגות.**
- ב. **בפרשת ויצא עבודת הבריורים והתשובה "ושבתי בשלום אל בית אבי".**

בוזה כי לא ידעו ולא למדו, אלא שמעולם לא ידעו בכלל אף פעם מהי גדר עבירה, (בעלי עבירה היו בדורות הקודמים שהיו בגדר "שנה ופירש", ואם עזבו וחסאו היו "בעלי עבירה". אבל כעת מלכתחילה לא יודעים שום דבר, וגם העבירות שעושים, הוא דומה ובגדר "מתעסק". וכאילו אדם הולך בשדה בשבת, ואמרו לו שבהליכתו דרך על רמשים והרגם, שבכלל לא הרגיש ולא חש העבירה, ולכן לא שמענו מאד"ש מה"מ שישתמש עליהם במושג זה, אלא קראם מקורבים וכו'.

ואד"ש גם מאוד הזהיר וכאב לו אם קוראים עליהם "קירוב רחוקים" כי כל ישראל "עם קרובו", ולאף א' אין רשות לכנותם "רחוקים".

כמו"כ בומן שיסדו את "הדר התורה", לא היה אד"ש מרוצה שלומדים בבנין בפני עצמו, ורצה שיהיו יחד וישתלבו עם בחורי ישיבה רגילים (מעין הישיבה של הרב גפני בכפר חב"ד "אור תמימים" שאוכלים באותו חדר אוכל וגרים תחת קורת גג אחת). ואותו זקן אמר לאד"ש שלא נראה לו כל המאמץ שמשקיעים במקורבים, עד שאפילו הקימו להם ישיבה (אז "הדר התורה" היתה הישיבה הראשונה למקורבים).

בשמעו זאת אד"ש הקפיד ביותר, וזרק מהיד את העיפרון שהחזיק, ואמר לו: "מה אתה מדבר?! אלו נשמות גבוהות! ועליהם נאמר: "להוציא יקר מזולל!"... וכשראה עד כמה הרבי "ברוגז" ע"כ, לא מצא את מקומו בחדרו של אד"ש, והפסיק היחידות, ועזב החדר כמו בורה...

איחור של 30 שנה

סיפר הרה"ח הרה"ת יעקב יהודה ע"ה העכט, שהיה המנכ"ל של ישיבת "הדר התורה", שפעם מישוהו לא מאנ"ש דיבר עימו ואמר שאין לחב"ד יתרון: "גם אנחנו עוסקים ב"קירוב רחוקים"! הוא הדגיש! וע"כ ענה לו הרב העכט: "אבל אתם ב"איחור" של שלושים שנה...!".

•••••

חחתן חרותי ••••• שיחי'
 ••••• והכלה יחדתי ••••• שתיחיל
 •••••

מזל טוב! מזל טוב!
 ליום נישואיהם

יום שלישי "שהוכפל בו כי טוב" י"ד כסלו אור לט"ו כסל"ח
 ••••• הא ••••• נתי ••••• ליון
 בשעה טובה ומוצלחת!

ויה"ר שיבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצווה והחסידות והצלחה בכל העניינים בגשמיות וברוחניות מתוך בריאות אושר שמחה והרחבה תמיד כל הימים! ויזכו למלא שליחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו, ולקבל את פניו בשמחה, מ"ד ממ"ש, נאו!

(דברים שנאמרו בסעודות סיומי הרמב"ם בביהמ"ד ובתמ"ד ליובאוויטש - 770 - בית משיח)

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ישראל עם קרובו

בגליון זה מדובר על התשובה בקשר להלכות שגגות שמדובר על קרבנות החטאות ואשמות שמקריבים אחרי שעשו תשובה. ובקשר לזה כדאי לספר סיפור מדהים שסיפר לי (נבדלחט"א) הרה"ח הרה"ת שלום דובער ע"ה וישעצקי שהי' משפיע של הישיבה ל"מקורבים" "הדר התורה".

פעם, בשנות הכ"פים, הרב ש"ב וישעצקי הגיע ע"י 770 וראה א' מזקני החסידים יוצא במהירות וכולו "נסער" ונראה כ"בורח", ולשאלתו לפשר הדבר, סיפר לו שהי' עכשיו אצל אד"ש בחדרו ב"יחידות", והתאונן בפני אד"ש ע"כ שמשקיעים כ"כ הרבה במקורבים ונותנים זמן ומשאבים בכיוון זה [באותו זמן יסדו את הישיבה למקורבים "הדר התורה", ולהעיר שנדמה לי שאד"ש מה"מ אף פעם לא הגדיר אותם בשם "בעלי תשובה" (אלא "מקורבים"), כי כדי להיות בעל תשובה צריך להיות קודם "בעל עבירה" ואין היום כאלה כי היום כולם בגדר "תינוקות שנשבו", שלא רק שלא אשמים

²⁹ בראשית ד, א.